

Красимир Асенов

**СОЦИАЛНА ХОМЕОСТАЗА – ТЕОРИЯ ЗА
ЕТНОКУЛТУРНАТА ИДЕНТИЧНОСТ**

ГОДИШНИК НА ВУАРР

ТОМ ІХ

Доц. д-р Красимир Асенов започва своята професионална кариера като технолог в научноизследователски институт. Дипломиран в бакалавърска програма „Публична администрация“ и магистърска програма „Управление на кризи и конфликти“. Доктор по културна антропология в ПУ "Паисий Хилендарски".

Съвместява работата си като зам.-кмет на район Северен, община Пловдив с научнопреподавателска дейност във ВУАРР-Пловдив и БАН.

Работи няколко години в неправителствения сектор като координатор на проекти към Швейцарската агенция за развитие на самоуправлението, ПРООН, Фондация „Отворено общество“ и Европейската комисия.

Работи като Главен експерт по Европейски програми и социални дейности към районната администрация в район „Източен, община Пловдив до 2006 г. След конкурс е назначен и работи като началник-отдел в дирекция „Социална политика“ към община Пловдив до назначаването му като зам.-кмет на район Северен.

UNIVERSITY OF AGRIBUSINESS AND RURAL DEVELOPMENT
YEARBOOK, VOLUME IX, 2021

**SOCIAL HOMEOSTASY - THEORY OF
ETHNOCULTURAL IDENTITY**

Krasimir Asenov

Abstract: The concept of homeostasis is usually associated with the ability of living organisms to maintain a relatively stable internal state. Recently, scientists from various fields have used this term for other sectors of science. Environmentalists believe that the principle of homeostasis is relevant to the global environment in which modern civilization is developing. Homeostasis is already talked about in cybernetics, psychology, social sciences, etc.

As an open system, human communities manifest principled states that can be recognized as forms of social homeostasis. Maintaining positive demographic growth, resistance to acculturation processes, balancing migration processes, manifestations of the phenomenon of preferred identity, the presence of high levels of intra-community control, high levels of the gray economy, etc., are just some of the phenomena that manifest as processes maintaining the ethno-cultural integrity, identity and physical survival of the collective body. By their characteristics, these and similar processes create conditions for the normal functioning of a collective body (group, community, people, etc.), from which it follows that the introduction of the term social homeostasis in scientific circulation is conditioned and relevant.

Keywords: social homeostasy, ethnocultural identity, global environment.

СОЦИАЛНА ХОМЕОСТАЗА – ТЕОРИЯ ЗА ЕТНОКУЛТУРНАТА ИДЕНТИЧНОСТ

Красимир Асенов

Резюме: Понятието хомеостаза обикновено се свързва със способността на живите организми да поддържат относително стабилно своето вътрешно състояние. В последно време учени от различни направления използват този термин и за други сектори в науката. Еколози считат, че принципът на хомеостазата е релевантен и за глобалната среда, в която се развива съвременната цивилизация. За хомеостаза се говори вече и в кибернетиката, психологията, социалните науки и т.н.

Като една отворена система, човешките общности проявяват принципни състояния, които могат да бъдат припознати като форми на социална хомеостаза. Поддържането на положителен демографски прираст, съпротивата срещу акултурационни процеси, балансиране на миграционните процеси, прояви на феномена преферирана идентичност, наличието на високи нива на вътрешнообщностен контрол, високите нива на сивата икономика и пр., са само част от феномените, които се проявяват като процеси, поддържащи етнокултурната цялостност, идентичност и физическото оцеляване на колективното тяло. По своите характеристики, тези и подобни процеси създават условия за нормалното функциониране на едно колективно тяло (група, общност, народ и пр.), от което следва, че въвеждането на термина социална хомеостаза в научно обръщение е обусловено и релевантно.

Ключови думи: социална хомеостаза, етнокултурна идентичност, глобална среда.

ВЪВЕДЕНИЕ

В създаването на настоящата теорията за социалната хомеостаза, са използвани теренни изследвания предимно от гетоизираните градски структури на южна България (Пловдив, Асеновград, Пазарджик, Хасково, Бургас и Стара Загора) чието преобладаващо население е от т.нар. милетската група. Въпреки, че изследванията се базират върху материали от ограничен географски ареал и ограничени етнокултурни

групи, теорията за социалната хомеостаза притежава определена универсалност, която позволява разширяването на нейната теоретична рамка.

Преобладаващата част от населението на изследваните локално обособени общности, използват за свой етнически маркер ендонима *миллет*, който често се употребява в едно, или поотделно, с ендонима *турчин*. Въпреки, че процесът по формиране на единна миллетска общност в страната още не е приключил, можем да приемем, че изброените етнически ареали са населени с представители на една и съща етнокултурна общност. За разлика от автонимите, с които се идентифицира общността, околното население ги определя като най-многобройната ромска/циганска група в България като ги нарича с термините *хорахане рома*, *турски цигани*, *йерлиш* и пр. След продължителни проучвания на хабитата и етнокултурните им особености, се установява, че важна част от характерните маркери на тези общности са адаптивността и виталността. Приспособяването на общностите към непрекъснато променящата се външна среда, както и опазването на етнокултурната им идентичност, въпреки неминуемите вътрешнообщностни трансформации, са процеси, които силно наподобяват процеса на хомеостазата.

Сред многото значими постижения на френския физиолог Клод Бернар (1813-1878), който е един от първите, които предлагат използването на слепи експерименти за да се гарантира обективността на научните наблюдения, е и въвеждането на термина *milieu intérieur* (фр. език - вътрешна среда) през 1865 г. Още през 1857 година Бернар изказва мисълта, че постоянната вътрешна среда е задължително условие за нормалното съществуване на всеки жив организъм. Бернар е автор и на постулата: *Постоянството на вътрешната среда е ключът към свободния и независим живот*¹. Самият термин *хомеостаза* е въведен в научно обръщение по-късно от американския физиолог Валтер Брадфорд Кенън², който формулира и определението за хомеостазата. Под това понятие той разбира сбора от физиологични параметри, които обуславят постоянството на вътрешната среда. Такива са: телесната температура, съставът на кръвта, кръвното налягане, обменните процеси и пр.

¹ Горизонтов П.Д. Гомеостаз, его механизмы и значение // Гомеостаз. 2-изд., перераб / Под ред. П.Д. Горизонтова. – М.: Медицина, 1981. Стр. 5-28.

² Cannon, W. B. (1926). „Physiological regulation of normal states: some tentative postulates concerning biological homeostatics“. В A. Pettit(ed.). A Charles Richet: ses amis, ses collègues, ses élèves (in French). Paris: Les Éditions Médicales. p. 91.

В етимологичен аспект хомеостазата има древногръцки корени: *ὁμοιος* - „подобен“ и *στάσις* - „стоя неподвижно“, което може да бъде формулирано като „оставане същото“³. В цитирания източник хомеостазата се определя като: *Относително стабилно състояние на равновесие или склонност към такова състояние, между различните, но взаимозависими елементи или групи елементи от организъм, популация или група*⁴.

Принципите на регулиране на биологичните процеси, които съществуват в организмите, наподобяват принципите на контрол в неживите системи, като например машините. И в двата случая стабилността на системата се постига с помощта на определена форма на контрол. През 1948 г. американският математик Норберт Винер предлага науката, която изучава общите модели на контрол и трансфер на информация в машини, живи организми и общества да се нарича кибернетика (от гръц. *кибернетес* – управление). По определение на А. И. Берг (1962) под кибернетиката разбираме науката за целенасочено и оптимално управление на сложни процеси, произтичащи в живата природа, човешкото общество или в индустрията⁵. Кибернетиката се занимава с установяването на закономерностите регулиращи едни или други процеси, независимо от това дали произтичат в живата природа или в неживи системи. Кибернетиката е интердисциплинарна наука, която се формира на кръстопътя на математиката, логиката, семиотиката (науката за знаците), физиологията, биологията и социологията. От гледна точка на кибернетиката, всякакви форми на жива природа се считат за открити, саморегулиращи се интегрални системи, способни да поддържат структурна и функционална стабилност (хомеостаза) при променящи се условия на съществуване. Механизмите за осигуряване на такава стабилност са много разнообразни и фиксирани в хода на дългата еволюция на генетично ниво. Те са насочени към формирането на различни форми на адаптация на всички нива на организацията на живите системи: молекулярно, клетъчно, тъканно-органично, органично и над-организмово (популационно-видово, биогеоценотично и биосферно).

Всички живи организми са отворени системи, които обменят вещества, енергия и информация с външната среда. В съответствие със сигналите на околната среда, организмите реагират на тях по един или

³ „Homeostasis“ - Merriam-Webster Dictionary.

⁴ *Пак там.*

⁵ Берг, А. и др. 1962. *Кибернетика*. Философская энциклопедия. Т. 2. Москва

друг начин, което всъщност осигурява и постоянството на вътрешната среда, т.е. хомеостазата⁶.

Приемайки, че всяко човешко същество се счита за открита, саморегулираща се и интегрална система, способна да поддържа структурна и функционална стабилност при променящи се условия на съществуване, то тогава всяка организирана съвкупност от човешки същества се явява колективно тяло на социално ниво (група, общност и пр.).

Разбира се, степента на откритост на различните общности е различна и тя зависи от множество фактори: етнокултурните особености; степента на външно въздействие – географските абиотични и биотични особености на хабитата, в това число антропогенното въздействие и пр. В този аспект, трудно могат да бъдат съпоставени вътрешните и външните фактори, които оказват влияние върху степента на откритост на отделните общности, например: езидите (язиди, йезиди), баските, боша, айну, ноатак, tlakluit или враждебните сантинели, циганите, евреите и пр. Всяка от тях притежава своя култура, а *културата е идентификатор, феномен, който характеризира всяка общност, като създава онази специфична релефност върху страниците на историята, която я прави видима и уникална*⁷. И така всяка от тези общности изгражда комбинации от собствени механизми, които обуславят функционирането на тяхната социална хомеостаза. Това продължава до момента, в който социалната хомеостаза, се дезорганизира или компрометира изцяло, което в първия случай води до сериозни функционални нарушения в колективното тяло, а във втория – до смъртта на колективното тяло - пълната етнокултурната асимилация на общността. Поради значимостта на този процес, ще поставим още няколко акцента върху него. На всяко равнище хомеостазата е различна. Може да се каже, че всяко нарушение в механизмите на хомеостазата, се проявява в организмите като болестно състояние, при нарушения на биосферната хомеостаза, се пораждаат екологичните кризи, а при необратими нарушения - настъпва глобална екологична катастрофа, за която всъщност от десетилетия предупреждават еколози. При нарушения в процеса на *социалната хомеостаза*, общността започва да губи своите характерни етнокултурни маркери и изпада в процес на акултурация, а когато тази общност изгуби своята способност да се

⁶ Гевандова, М.Г. и др. 2017. *Гомеостаз биологических систем и некоторые механизмы его обеспечения*. Изд-во СтГМУ – Ставрополь, стр. 3-5.

⁷ Асенов, К. 2018. *Антропология на „гетото“ – пространство и култура*. Изд. Студио 18 – Пловдив, стр. 18.

съпротивлява на външни и вътрешни процеси, които водят до загуба на характерната за етническата общност културна матрица и тези процеси са необратимо нарушени, то тази общност спира своето съществуване. Лесно могат да се намерят примери в историографията, не само за общности, племена, народи, но и за цели цивилизации, чиито социална хомеостаза е компрометирана до степен, в която те окончателно спират своето съществуване. Тук може да споменем индианските племена, които вече са изчезнали, като уаһи, сиксика, кайна, пикани и мн. др., евразийските кумани, алани, хуни, сасини, древните шумери, египтяни, ахейци, траки, набатеи, цакони, аркадци и т.н., южно американските олмеки, ацтеки, толтеки, сапотеки, май и др., харапската цивилизация (границите ѝ се включвали територии от днешен Иран, Индия, Пакистан и Афганистан), цивилизацията Ангкор в Камбоджа, цивилизацията от долината на Набта Пля, в источната част на Сахара и т.н. Този списък може да бъде продължен още много, но общото при тях е, че в определен исторически момент тяхната социална хомеостаза престава да функционира, което води и до тяхното изчезване от световна историческа сцена. Това обаче не означава автоматически, че те спират и своето физическо съществуване. Обикновено в такива случаи тези общности (племена, народи, цивилизации) или се претопяват в други социуми, чиито социална хомеостаза е „жива“, или изпълняват ролята на сурогат – „пълнеж“, за формиране на нови етнически общности.

И така, какво е *социална хомеостаза*? Социален феномен или еволюционно обоснаван инстинкт на колективното тяло, общностна „имунна система“ или функция на естествения подбор? *Социалната хомеостаза е сбор от регулаторни механизми, които осигуряват оптимална среда за етнокултурно развитие на колективното тяло.* Това се постига, чрез многобройни корекции на динамичното равновесие, управлявани от взаимносвързани регулаторни механизми. **Може да се каже още, че: социалната хомеостазата е склонността на едно колективно тяло, чрез система от мерки и механизми, да се противопоставя, игнорира или толерира външни и вътрешни промени, като крайната цел е да се поддържа оптимална среда за развитие на етнокултурната идентичност на общността.**

Друг дискурс, не толкова ортодоксално настроен относно положителната ролята на хомеостазата казва: „... желанието за хомеостаза не е характеристика на нормалния организъм, а е признак на

патология“⁸. Разбира се, този прочит за ролята на хомеостаза, не е лишен от логика. За активирне на процеса на хомеостазата (в случая социалната хомеостаза) е необходима социална патология. Така например, за да се активира социалната хомеостаза касаеща етнокултурното оцеляване на българската етническа общност, се появява социална патология – демографска криза (клоняща към демографска катастрофа) – застрашително намаляване на популацията на българската етническа група. Естественият прираст, както знаем се получава от разликата между раждаемостта и смъртността. Отрицателният естествен прираст в България, не е само следствие от повисоките стойности на смъртните случаи, в сравнение с ражданията, но и от въздействието на редица вътрешните фактори, социално – икономически, политически, психологически и пр., което води до нетипично високи стойности на емиграцията. В този случай, ако социалната хомеостаза на българската етническа група е функционална, тя ще елиминира агентите (причините), които извеждат системата от равновесното и състояние. За съжаление, факт е, че показателите, които отчитат международните и националните изследвания не са обнадеждаващи – *„Населението на България намалява по-бързо от всеки друг народ в света“*⁹. В същата статия се казва още, че населението на България, най-бедният член на Европейския съюз, може скоро да стане толкова малобройно, колкото е било след Втората световна война. Населението на България намалява по-бързо от всяка друга държава в света; Очаква се да достигне едва 5,4 милиона през 2050 г. До 2017 г. броят на населението на страната е седем милиона. Освен това в страната се наблюдава увеличение на емиграцията, тъй като гражданите търсят възможности за работа и по-добри условия за живот извън страната. Раждаемостта в България е само 1,46 деца на жена. *„Упадъкът на активното население е социална и икономическа бомба, която ще избухне, ако не предприемем адекватни мерки“*, заяви заместник-министърът на труда на България Султанка Петрова пред Bloomberg преди три година. Въпреки манифестираната от правителството готовност за предприемане на сериозни мерки за предотвратяването на последиците и ограничаването на демографската катастрофа, до този момент не са предложени адекватни и ефективни

⁸ Арановский К.В. 2002. *Мифология и мировоззрение в соотношении с государственно-правовым регулированием.* // Журнал российского права. № 9. С. 84-92.

⁹ Peter Kotecki. *10 countries at risk of becoming demographic time bombs.* Business insider, Aug. 8, 2018.

мерки. Този случай е класически за онагледяване на компрометирана социална хомеостаза.

Разбира се, когато говорим за различни етнокултурни общности, е необходимо да отбележим, че социалната хомеостаза на всяко общество функционира с различен алгоритъм и механизми. Ако за българската етническа група, в рамките на държавата България, най-сериозният проблем е демографския колапс, то в рамките на същата тази държава, живеят етнически общности, които нямат този проблем (циганите и турците).

Въпреки че след демократичните промени в България (1989) раждаемостта сред циганските общности бележи устойчив низходящ тренд, тя остава в рамките на обявените от демографите стабилни 2.23 живородени деца на жена, което е достатъчно условие за естествен положителен прираст. В рамките на държавата, българската етническа общност поддържа критичните стойности 1.46 живородени деца на жена във фертилна възраст. Това е добра илюстрация за въздействието на идентични фактори, в рамките на един хронотоп, върху две различни етнокултурни общности и начина по който функционират техните социални хомеостази.

СЪВРЕМЕННИ РАЗБИРАНИЯ ЗА СОЦИАЛНАТА ХОМЕОСТАЗА

Социалната хомеостаза въздейства върху факторите, които се опитват да дестабилизируют системата – общност, като се стреми да неутрализира негативното им влияние върху общността. Факторите могат да бъдат класифицирани като външни и вътрешни. Като външни фактори за циганските общности може да се определят: въздействието на акултурационните процеси; социална, пространствена, институционална и пр. сегрегации; влиянието на отделните аспекти на глобализацията и модерните технологии и т.н.. Като вътрешни фактори може да се идентифицират: високите миграционни нива (предимно към Западна Европа, които в изследваните гетоизирани градски структури достигат до 55-60% от трудоспособното население); трайни тенденции към занижаване на раждаемостта (които въпреки това остават в рамките на положителния прираст); високи нива на безработица и нисък образователен статус; тенденция за завишаване на нивата на екзогамни бракове; отхвърляне на националната образователна система; незадоволително здравословно състояние; значително по-къса продължителност на живота (средната продължителност на живота на изследваната общност е с около 8 г. по-къса, в сравнение с

продължителността на живот на етническите българи, и с около 13 г. в сравнение с населението на Западна Европа); разпространение на нетрадиционни конфесионални учения сред населението; липса на здравни осигуровки (повече половината от изследваните общности нямат здравни осигуровки, като всеки пети от тях никога не е имал); отслабване на интензитета на семейно-родовите връзки и т.н.

В следващите редове се разглеждат някои конкретни фактори, които въздействат върху изследваните цигански общности и съответната реакция на тяхната социална хомеостаза:

а) Намаляване на раждаемостта.

Въпреки положителния демографски прираст, налице е устойчива тенденция за понижаване на раждаемостта сред циганските общности. Какви са механизмите на социалната хомеостаза, с които се ограничава този процес? Социалната хомеостаза използва етнокултурната матрица на общността, за да изгради механизми, които да ограничат спада на раждаемостта. Ето част от тях: категоричен отказ за използване на контрацептиви; стимулиране на младите семейства от страна на родителите за повишаване на раждаемостта; ако първото и второто дете в семейството са от женски пол, то има голяма вероятност жената да роди трето дете, с надеждата то да е от мъжки пол. Друга важна етнопсихологическа особеност, която се проявява като социална хомеостаза за насърчаване на раждаемостта в общността, е свързана с високите нива на семейна и социалната подкрепа – едно дете не трябва да остава само – задължително е да има братя и сестри, които да го подкрепят в житейския му път, когато родителите починат. Високата детска смъртност в циганските общности в миналото (и сега детската смъртност при тях е 25.0 на 1000 живородени, докато при българската общност е едва 9.9¹⁰) е феномен, който се компенсира също с висока раждаемост и това го приемаме за естествен механизъм на социалната хомеостаза, необходима за поддържане на положителен демографски прираст в циганските общности.

б) Нисък образователен ценз – високи нива на безработица.

Двата фактора – образование и безработица са в обратна зависимост и това правило е експлицитно проявено в рамките на изследваните общности. Повече от 8,4% от мъжете и 12% от жените са без образование. Около 54% от мъжете и 43% от жените са посещавали училище от първи до четвърти клас. Почти 39% от мъжете и 25% от жените са посещавали училище до 7-ми клас. Почти са същите проценти

¹⁰ НСИ-2001 г.

за притежаващите основно образование. Средно образование имат 4% от жените и 9% от мъжете. Висшето образование сред изследваните общности е под 1%¹¹. Тези образователни нива предопределят и до голяма степен, както секторите, така и вида работа, която могат да заемат членовете на тези общности – ниско квалифицирана и не добре заплатена. Нивото на безработицата сред тях, в края на миналия век, достигна до колосалните нива от 80-90%. Голяма част от представителите на тези общности се вляха в структурите на сивата икономика: куфарна търговия (главно с Република Турция, поради факта, че за по-голямата част от тези общности турският език е майчин); нелегално производство и търговия с акцизни стоки, разносна търговия и пр. След присъединяването на България в ЕС, стратегията се промени – започна процеса по верижна миграция към икономически проспериращата западна част на континента. На наш въпрос към респондент от общността: *Защо мигрират в Западна Европа? Получихме следния отговор: И в България, и в Германия работим най-тежката и мръсна работа, но тук ни плащат 4-5 пъти повече. Децата ни знаят немски език и ще живеят по-добре от нас. Ние се жертваме заради тях, защото в България и да учим, и да не учим е все едно – никой не ни взема на работа*¹².

Дълбокият проблем с ниското образованието и функционалната неграмотност сред тези общности е следствие от комплексни фактори, част от които вече споменахме: липсата на интегрирана образователна система в страната – подходяща за деца билингви; наличието на изцяло сегрегирани училища, където се обучават почти всички деца от общността; ниското образователно ниво в сегрегираните училища; наличието на етнокултурни особености, които рефлектират върху отпадането на деца от образователната система, високите нива на трудова дискриминация в страната, общата дискриминация спрямо циганите в България и т.н. Стари митологеми и стереотипи битуват както сред макрообществото, така и сред останалите етнокултурни общности в страната срещу циганите, което формира трудни и непропускливи граници между тях, предопределящи липсата на диалог и високите нива на етническа чувствителност. Кой печели от ескалацията на етническото напрежение в страната след

¹¹ Теренни проучвания на миллетската общност (т. нар. турски цигани) в гр. Пловдив, Асеновград, Пазарджик и Хасково през 2018 г. в рамките на проект „Пространствената сегрегация и отражението ѝ върху социалната интеграция на ромите в Арман махала, гр. Пловдив“

¹² СК-М47, мигрант от шест години в гр. Есен – Северен Рейн-Вестфалия.

демократичните промени? Всички онези, които разграбиха активите на страната, след 1989 г. и осъдиха милиони български граждани да бъдат аутсайдери в собствената си родина, след което чрез новосформирания политически „елит“ успешно прехвърлиха последиците от социално-икономическата катастрофа към етническото поле.

И така, с какви механизми социалната хомеостаза на тези цигански общности компенсира отсъствието на добро образование сред членовете им? Ето част от тях: работа в сивия сектор – масово практикуващи неформална и нерегламентирана търговски дейности (куфарна, разносна, пазарска и др.); сватбарски музиканти; заети с непривлекателна, тежка и мръсна работа (улични метачи, сметосъбирачи, хамали, гробари и пр.); трудови мигранти, и пр.

Акултурационните процеси са част от факторите застрашаващи етнокултурната идентичност на циганските общности. Ето част от тях: насилствена подмяна на арабско-турските им имена; забрана за използване на майчиния език (турски); забрана за изповядване на собствената им религия (предимно ислям), както и свързаните с нея обичаи, ритуали; разселване на общностите от традиционно обособените им хабитати (махали), към други зони на градовете, където преобладаващото население е с друга етнокултурна и конфесионална идентичност – това са част мерките, които комунистическия режим предприема срещу изследваните общности; в посткомунистическия период, отношението към тях следва процесите по възраждането на българския етнонационализъм и се изразява в засилване на етноцентризма на макрообществото в образователната система (която е разработена за нуждите на българските деца - не за децата билингви), а това е предпоставка част от децата в България да израснат като аутсайдери; липсата на национални и регионални медии излъчващи 24 часови предавания на майчиния език на изследваната общност, създава условия за изолация на тези общности от социално-икономическия и политически живот на държавата. Факт е, че голяма част от хорахана рома или турските цигани не владеят български език, или го владеят на елементарно битово ниво, което силно ограничава интеракцията между тях и всички институции, местната и централната власт и пр.

Разбира се, може още да се говори за факторите, които пряко въздействат върху циганските общности и застрашават тяхната културна идентичност, но нека сега се фокусираме и върху механизмите, с които социалната хомеостаза на изследваните общности елиминира заплахите: недоверие и отхвърляне на масовата образователна система, която е адаптирана към нуждите на

макрообществото; ясно изразен регрес към изучаването на български език от представителите на общността; утвърждаване на контракултура срещу мейнстрийма, който включва цялата популярна култура, която обикновено се разпространява чрез масмедияте и обслужва макрообществото; масово дистанциране от културните институции и печатните издания на макрообществото; разрушаване на общите социални мрежи с представителите на макрообществото; изследваните миллетски общности населяват относително затворени градски ареали, където почти не живеят представители от други етнокултурни общности, което води до изграждане на собствени субкултурни матрици, алиенативни и често антагонистични спрямо масовата култура. Ако за държавата гетоизираните градски структури са проблемни зони, за самата общност е начин, както за съхраняване на своята етнокултурна идентичност, така и за осигуряване на своята по-ефективна колективна защита; въпреки финансовите си възможности, членовете на тези общности предпочитат да живеят в незаконни постройките в изключително ограничените пространства на тези ареали с концентрация на циганско население с тяхната компрометираната инфраструктура, отколкото в другите райони на градовете; категорично може да се каже, че в тези общностите се толерират ендегамните бракове. Екзогамните бракове са нежелани и инцидентни. Социалният натиск и неодобрение, в случаи на екзогамни бракове, често продължава докато трае самият брак.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В обобщение може да каже, че ако живеят организъм притежава регулаторни механизми, които го правят относително независим от промените в околната среда, то колективният организъм или колективното тяло на общностите, притежават своеобразна хомеостаза, която може да дефинира като социална хомеостаза, чиято основна задача е да осигури оптимална среда за развитието на етнокултурните общности. Социалната хомеостаза се осъществява чрез система от социални механизми, които се противопоставят на външни и вътрешни фактори (които се опитват да внесат промяна – дестабилизация в системата-общност) като неутрализират тяхното въздействие. И не само – социалната хомеостаза е в състояние да реагира и по-абсолютно диаметрален начин – да усилва въздействието на факторите, които се стремят да предизвикат промяната или с други думи да отдалечат системата-общност по далеч от началното ѝ състояние. Малък пример: поради страх от дискриминация, стигматизация и виктимизация, част от

членовете на циганските общности проявяват преферирана идентичност, с цел да избегнат пейоративното отношение на околното население и институциите. В този случай социалната хомеостаза избирателно насърчава процесите на етнокултурна мимикрия (скриване на собствената етнокултурна идентичност), с цел да бъдат минимизирани негативните въздействия и поражения върху членовете на общността.

Този феномен – способността на социалната хомеостаза в единия случай да проявява антагонистично въздействие върху факторите, които се стремят да изведат от равновесно състояние системата-общност, а в другия случай – точно обратното – да стимулира и засилва въздействието на факторите, които се стремят да отдалечат системата от първоначалното ѝ състояние, е прецизен механизъм, който отчита приоритетно интересите на общността и тогава реагира. Разбира се, всичко това е валидно, докато общностите разполагат с витална и работеща социална хомеостаза.

Въпреки своята географска локация, гетоизираните градски структури си остават част от невидимата, скритата география в градовете. Достъпът на органите на централната и местната власт, както и на различните институции е затруднен. Това стимулира както съществуването на вътрешнообщностни механизми за регулиране на социалните отношения в тези махали, така и високите нива на сенчестата икономика. Това повишава автономността и независимостта на тези общности от държавата, което пък засилва културната индигенизация, отчуждаването на тези общности от околното население. Това разбира се, води и до капсулиране на тези общности, което засилва релефността на тяхната етнокултурна идентичност, а това е чиста проба работеща социална хомеостаза.

ЛИТЕРАТУРА

1. „Homeostasis“ - Merriam-Webster Dictionary.
2. Cannon, W. B. (1926). „Physiological regulation of normal states: some tentative postulates concerning biological homeostatics“. В А. Pettit(ed.). A Charles Richet: ses amis, ses collègues, ses élèves (in French). Paris: Les Éditions Médicales. p. 91.
3. Peter Kotecki. 10 countries at risk of becoming demographic time bombs. Business insider, Aug. 8, 2018.
4. Арановский К.В. 2002. Мифология и мировоззрение в соотношении с государственно-правовым регулированием. // Журнал российского права. № 9. С. 84-92.

5. Асенов, К. 2018. Антропология на „гетото“ – пространство и култура. Изд. Студио 18 – Пловдив, стр. 18.
6. Берг, А. и др. 1962. Кибернетика. Философская энциклопедия. Т. 2. Москва
7. Гевандова, М.Г. и др. 2017. Гомеостаз биологических систем и некоторые механизмы его обеспечения. Изд-во СтГМУ – Ставрополь, стр. 3-5.
8. Горизонтов П.Д. Гомеостаз, его механизмы и значение // Гомеостаз. 2-изд., перераб / Под ред. П.Д. Горизонтова. – М.: Медицина, 1981. Стр. 5-28.
9. НСИ-2001 г.